

виявлятися виключно в прагненні піднести українську науку до рівня високих світових стандартів.

Однак найбільше місця в листах Соломії Павличко належить таки політиці. Тут маємо уважний і дуже проникливий погляд на знаменні для нашої історії події – початок роботи демократично обраного парламенту XII скликання, ухвалення Декларації про державний суверенітет, тиск «центру» на Київ із вимогою негайно підписати союзну угоду – й багатотисячні демонстрації та студентське голодування у відп. відь... Дано блискучі за проникливістю характеристики десяткам діячів політичної сцени того часу (з дивовижною точністю підтверджені наступними подіями, про які Авторка на час написання листів не могла здогадуватися).

Але найголовніше – у «Листах» прекрасно передано атмосферу тогочасного Києва з його політичною наелектризованістю, порожніми полицями магазинів, де вітрини було прикрашено першими порнолистівками, з чергами блідих і втомлених людей за «синюшою ковбасою», – і постійними розмовами на теми Чорнобиля й можливого військового путчу: *«Моя сусідка – балетмейстер нашого оперного театру – сказала мені вчора, що військового перевороту, мабуть, не буде. Подумати тільки – про що розмовляють при зустрічі в Києві дві жінки – літературознавець і балетмейстер»*.

Останній лист книги завершується фразою: *«де є рух, є якась надія»*. Сьогодні здається, що цими словами невтомна трудівниця й блискуча дослідниця, палка патріотка і, водночас, людина, відкрита для усіх свіжих віянь і нових ідей світу, Соломія Павличко прагне підбадьорити нас у ці «підлі і скупі часи», коли більшість набутоків початку дев'яностих виявилось змарновано. *«Я не знаю, що буде з нами всіма і з усією цією державою завтра..., але впевнена, що буде щось інше, ніж учора»*. А що саме станеться – це вже залежить від нас, сьогоднішніх читачів листів Соломії Павличко.

Максим СТРІХА

Pawel SMOLECKI. Pochywek dla rezuna. – Wołowiec: wyd. Czarne. – 164 s.

Книга репортажів Павла СМОЛЕЦЬКОГО «Поховання для різуну» справляє на українського читача надзвичайно сильне враження – і за своїм безконечно трагічним змістом, і за своєю інтонацією. Стільки ж меланхолійною, скільки й стриманою, нібито «об'єктивною».

Публіцист відомої своєю громадянською заангажованістю «Газети виборчої» подає страхітливий пейзаж польсько-українських, скажімо так, взаємин доби війни та повоєнних років. Для західноукраїнської свідомості той «пейзаж» був життєвою реальністю, а для наддніпрянського українця, приспаного, з одного боку, офіційним «інтернаціоналізмом», а з іншого, обрядовим «інтелігентським» полонофільством радянських часів, тогочасний польсько-український конфлікт був фактично невідомим.

Смолецькі нагадує польському читачеві і, відповідно, може нагадати читачеві українському, про те, як спочатку під нацистською, а затим і комуністичною п'ятою два – вдамося до гуманістичної риторики – «братні народи», в особі своїх «пасіонаріїв», а, зрештою, й звичайних обивателів, увійшли в конфлікт неймовірної люті.

Польський репортер змальовує моторошні мізансцени того конфлікту і їх моторошний відгомін уже нашого часу, коли тутешній середньоевропейський історичний ландшафт, здавалося б, радикально перемінився. І нібито як на користь Польщі, так і України.

Проте параноїдальний азарт того конфлікту триває. Журналіст із гіркотою фіксує його прояви – винятково «семіотичні», «риторичні». З одного боку, безпросвітний шовінізм, схоже, ніяк не може позбутися свого войовничого клекоту, бодай, на різних урочистостях чи, тим більше, в буденному спілкуванні. Пролита кров, що цілком зрозуміло, не забувається. Але загадковим чином вона, по суті, безперестанку вимагає реваншу. Може, вже й не в таких кривавих «жанрах», як раніше, але саме реваншу. З іншого боку, нам відкривається драматизм самого українського існування в країні, де тривалий час усе українське зловісно ототожнювалося з «різуном»: ОУН і УПА були демонізовані – і то не лише у масовій свідомості.

П. Смолецький належить до не такого вже й численного кола польських авторів, які намагаються збути той старий і лютий міжнаціональний біль, і то не так згаданою гуманістичною риторикою, як об'єктивним відтворенням польсько-українського пекла того часу. Автор добре розуміє, що шовіністичні спазми з обох боків можна прибрати, лише розпочавши з конкретної, страхітливо конкретної історії «хвороби». І він робить це з моторошною «археологією» відповідних воєнних і повоєнних подій. Часів акції «Вісла» і пізніших.

У цих репортажах домінує не так гуманістична риторика, як гуманістична інтонація. Остання, безсумнівно, має терапевтичне значення для польського читача і може мати добре інформаційне значення для читача українського. Як на Заході, так і на Сході.

Такі книжки є добрим прагматичним знаряддям уже не фантомно-бюрократичного на рівні урядових зустрічей, а справжнього українсько-польського порозуміння.

Водночас, маю й одне зауваження. «Генеральний секретар» радянських письменників Олександр Фадєєв витворив надто багато легенд довкола краснодонського антинімецького молодіжного підпілля, то, може, не варто перебивати їх міфологією іншою, націоналістичною, через те, однак, не менш наївною.

Досить легенд і міфів. І книжка П.Смолецького тіснить ті криваві міфи за межі сучасних уявлень.

Маю надію що цю значущу книжку буде перекладено й на українську мову, і цей переклад також матиме добрий резонанс.